

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Bakalářská práce

Dotace jako nástroj financování rozvoje

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Marie Dryjová

Autor: Iveta Remiášová

2008

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Iveta REMIÁŠOVÁ**

Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Název tématu: **Dotace jako nástroj financování rozvoje**

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem bakalářské práce je analýza nástrojů financování Hasičského záchranného sboru jihočeského kraje, vymezení výhod a nevýhod vybraných nástrojů financování a následná aplikace teoretických poznatků aplikovaných na vybranou organizaci.

Osnova:

1. Úvod.
2. Charakteristika neziskového sektoru.
3. Dotační tituly a ostatní způsoby financování.
4. Dopad financování na hospodaření.
5. Analýza využití vybraných nástrojů financování v Hasičském záchranném sboru.
6. Závěr.
7. Seznam použité literatury.
8. Přílohy.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

30 - 40 stran

Forma zpracování bakalářské práce:

tištěná

Seznam odborné literatury:

Stuchlíková, H.: Účetnictví neziskových subjektů, 1. vyd. Český Těšín: Poradce, 2002. B 25.201 v.0

Kolektiv autorů: Neziskové organizace, Aspi 2006

Svobodová, J. a kol.: Abeceda účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu 2006, Anag 2006

Podhorský, J., Svobodová, J.: Praktický průvodce vnitřními směrnicemi pro organizační složky státu, územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a ostatní nevýdělečné organizace, Olomouc: Anag, 2002

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Marie Dryjová

Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce:

26. března 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. dubna 2008

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13
370 05 České Budějovice

LS

prof. Ing. František Střeleček, CSc., Dr.h.c.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 26. března 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Dotace jako nástroj financování rozvoje vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu použité literatury.

V Českých Budějovicích dne 14. dubna 2008

.....

podpis

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat Ing. Marii Dryjové, že se ujala vedení mé bakalářské práce a za cenné rady při jejím zpracování.

OBSAH

1. Úvod.....	7
2. Metodika	8
3. Charakteristika neziskového sektoru	9
3.2 Obecně prospěšné společnosti	10
3.3 Nadace a nadační fondy	11
3.4 Zájmová sdružení.....	11
3.5 Církeve a náboženské společnosti	11
3.6 Vysoké školy.....	12
3.7 Obce	12
3.8 Organizační složky státu	12
3.9 Příspěvkové organizace	13
3.10 Státní fondy	13
4. Dotační tituly a ostatní způsoby financování.....	14
4.1 Dotace	15
4.1.1 Dotace poskytované ze státního rozpočtu ČR	17
4.1.2 Zahraniční dotace.....	18
4.1.3 Způsoby poskytování dotace	23
4.2 Návratná finanční výpomoc.....	24
4.3 Jiné peněžní prostředky státu	24
4.4 Způsoby financování specifické pro některé neziskové organizace	24
4.4.1 Financování občanských sdružení	24
4.4.2 Financování církví a náboženských společností.....	25
4.4.3 Financování veřejné vysoké školy	25
5. Dopad financování na hospodaření.....	26
5.1 Hospodaření organizačních složek státu a příspěvkových organizací.....	26
5.2 Hospodaření ostatních neziskových organizací.....	26
6. Analýza využití vybraných nástrojů financování v Hasičském záchranném sboru Jihočeského kraje	28
6.1 Charakteristika Hasičského záchranného sboru České republiky	28
6.2 Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje	28
6.3 Financování Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje.....	29
6.3.1 Hospodaření HZS Jihočeského kraje v roce 2007	31
6.3.2 Stručné srovnání financování v roce 2007 s rokem 2006	35
Při srovnání financování z mimorozpočtových zdrojů bylo v roce 2006 čerpáno z rezervního fondu podstatně více finančních prostředků než v roce 2007. Zatímco v roce 2007 to bylo 898.332 Kč v roce 2006 činila tato částka 24.508.009 Kč. Tato částka zde vznikla úsporou z roku 2005.	35
7. Závěr	38
8. Summary	40
Seznam použitých zdrojů.....	41
Seznam schémat a grafů	42

1. Úvod

U neziskových organizací veřejnost příliš nevidí, že přispívají k zajištění a využití nejrozmanitějších občanských aktivit, čímž mají pozitivní vliv na změny ve způsobu života lidí a vedou tak k celkovému zkvalitnění celé naší společnosti. Neziskové organizace se obvykle nezabývají produkcí výrobků ani tržními službami, ale zaměřují se především na lidskou společnost, její vzdělávání, rozvoj, bezpečnost a další činnosti související se způsobem života.

Cílem těchto organizací je utvářet a zdokonalovat společnost. Přispívat k tomu, aby lidé byli vzdělanější, uměli se k sobě chovat, dokázali se orientovat a pohybovat ve společnosti a byli ochotní navzájem si pomáhat.

Existence těchto společností je do značné míry závislá na získávání finančních prostředků. Neziskové organizace mají obecně k dispozici tři velmi široké zdroje příjmů. Pro mnohé z nich je hlavním a životně důležitým zdrojem financování z veřejných rozpočtů. V České republice probíhá toto financování především na základě tzv. státní dotační politiky.

Mimo dotací v rámci státní dotační politiky získávají neziskové organizace prostředky i jinými cestami, a to jak prostřednictvím dotací od jiných subjektů, tak přes mechanismus státních zakázek.

Cílem bakalářské práce je charakterizovat různé druhy nástrojů k financování neziskových organizací a dále analyzovat nástroje financování ve vybrané neziskové organizaci – Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje.

2. Metodika

Abychom se mohli lépe ponořit do problematiky, kterou se tato práce zabývá, bylo nejprve nutné charakterizovat neziskový sektor v ČR.

Nedílnou součástí postupu práce bylo tedy studium odborné literatury zaměřené na problematiku neziskového sektoru jako takového, dále možnosti jeho financování a způsoby získávání finančních zdrojů.

Odborné informace, o možnostech financování neziskových organizací pomocí dotací z Evropské unie, byly využity z poskytnutých zdrojů Evropského informačního centra.

Další důležité údaje týkající se financování neziskových podniků byly čerpány z internetových stránek, zaměřujících se na problematiku neziskového sektoru.

Pro zpracování kapitoly Analýza využití vybraných nástrojů financování v Hasičském záchranném sboru Jihočeského kraje byly použity informace a konkrétní údaje, které byly poskytnuty přímo touto organizací. Rozhodující byla především spolupráce s finančním odborem HZS Jihočeského kraje. Díky tomu mohly být použity konkrétní údaje čerpané ze státního závěrečného účtu HZS Jihočeského kraje za rok 2007 a dále z rozpočtu za stejné období.

Pro lepší názornost bylo vypracováno několik grafů srovnávajících financování v letech 2006 a 2007.

3. Charakteristika neziskového sektoru

V české odborné ekonomické literatuře není jednoznačně definována charakteristika organizací, které působí v neziskovém sektoru. Pro další výklad se vychází z definice uvedené v zákoně č. 586/92 Sb., o dani z příjmů § 18, odstavec 7, že jde o organizace charakteru právnické osoby, která nebyla zřízena nebo založena za účelem podnikání.

Charakteristickým rysem všech nevýdělečných organizací je skutečnost, že hlavním předmětem jejich činnosti není podnikání. Vznik, činnost, hospodaření a případný zánik jednotlivých nevýdělečných organizací je legislativně upraven zvláštními zákony. Všechny jednotky, které nebyly založeny za účelem dosahování zisku je možno rozdělit do dvou základních kategorií:

- 1) Organizace zřizované státem nebo územními samosprávnými celky. Tuto kategorii tvoří organizační složky státu, územní samosprávné celky a jimi zřizované příspěvkové organizace.
- 2) Ostatní nevýdělečné organizace – jedná se o takové nevýdělečné organizace, které nebyly založeny státem ani územními samosprávnými celky, ale vznikly na základě zvláštních zákonů. Jedná se zejména o tyto nevýdělečné organizace:
  - a) občanská sdružení;
  - b) politické strany a politická hnutí;
  - c) církve a náboženské společnosti;
  - d) obecně prospěšné společnosti;
  - e) zájmová sdružení právnických osob;
  - f) organizace s mezinárodním prvkem;
  - g) nadace a nadační fondy;
  - h) společenství vlastníků;
  - i) veřejné vysoké školy;
  - j) jiné účetní jednotky, které nebyly založeny a zřízeny za účelem podnikání. (10)

Činnosti, kterými se zabývají neziskové organizace:

- kultura, umění, sport a volný čas (rekreace);
- vzdělávání a výzkum;
- zdraví;

- sociální služby;
- životní prostředí;
- regionální rozvoj;
- ochrana práv a obhajoba zájmů, politika;
- organizování dobročinnosti;
- náboženství;
- mezinárodní aktivity;
- obchodní a profesní komory, svazy, odbory;
- ostatní (např. výkon veřejné správy). (11)

3.1 Občanské sdružení

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů

Občanské sdružení je samostatnou právnickou osobou. Tato forma neziskového sektoru je hojně využívána při činnosti sportovních klubů, zájmových sdružení, ekologických hnutí a dalších, a to zejména s ohledem na flexibilitu právní úpravy vzniku a fungování tohoto subjektu. Výhodou je též nízká ekonomická náročnost vzhledem ke skutečnosti, že při vzniku sdružení nejsou zákonem vyžadovány žádné majetkové vklady a registrační řízení není zpoplatněno.(5)

3.2 Obecně prospěšné společnosti

Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů

Obecně prospěšná společnost je právnickou osobou, je založena proto, aby společnosti poskytovala obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek, přičemž platí, že její hospodářský výsledek nesmí být použit ve prospěch ani zakladatelů ani zaměstnanců obecně prospěšné společnosti, ale musí být vždy použit na poskytování služeb, pro které byla společnost zřízena. (4)

Obecně prospěšné společnosti fungují především v sociální oblasti (stravování pro důchodce, sociální ústavy, domovy důchodců), ale také ve zdravotnictví (léčebny pro dlouhodobě nemocné), školství (mateřské školy, učňovská zařízení) a kultuře (kina, muzea, galerie). (3)

3.3 Nadace a nadační fondy

Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů

Nadace a nadační fondy jsou účelová sdružení majetku zřízená a vzniklá pro dosahování obecně prospěšných cílů. Obecně prospěšným cílem je zejména rozvoj duchovních hodnot, ochrana lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot, ochrana přírodního prostředí, kulturních památek a tradic, rozvoj vědy, vzdělání, tělovýchovy a sportu. Nadace a nadační fondy jsou právnickou osobou. (5)

3.4 Zájmová sdružení

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů

Občané mají právo se sdružovat v politických stranách a v politických hnutích. Výkon tohoto práva slouží občanům k jejich účasti na politickém životě společnosti, zejména na vytváření zákonodárných sborů a orgánů vyšších územních samosprávných celků a orgánů místní samosprávy.

K výkonu práva sdružovat se ve stranách a hnutích není třeba povolení státního orgánu. Strany a hnutí podléhají pouze registraci. (5)

3.5 Církev a náboženské společnosti

Zákon č. 3/2002 Sb., o církevních a náboženských společnostech, ve znění pozdějších předpisů

Církvi a náboženskou společností se rozumí dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry, založené za účelem vyznávání určité náboženské víry, ať veřejně nebo soukromě, a zejména s tím spojeného shromažďování, bohoslužby, vyučování a duchovní služby. Zákon nedělá rozdíly v postavení mezi církvemi a náboženskými společnostmi. Záleží tedy pouze na vůli zakládajících subjektů, zda založí církev či náboženskou společnost. (5)

3. 6 Vysoké školy

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů

Vysoké školy jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti. Nikdo kromě vysoké školy nemá právo přiznávat akademický titul, konat řízení ke jmenování profesorem, používat akademické insignie a konat akademické obřady. (5)

3.7 Obce

Obecní zřízení je upraveno zákonem o obcích č. 128/2000 Sb.

Obec je základním článkem územní samosprávy. Právo na místní samosprávu je zakotveno v Evropské chartě místní samosprávy, přijaté většinu evropských států v roce 1985. V ČR je základním dokumentem, který upravuje samosprávu, Ústava ČR. (3)

3.8 Organizační složky státu

Organizační složka státu je označení pro poměrně široký okruh dosavadních orgánů, institucí a dalších zařízení státu.

Organizační složky státu se zakládají zákonem č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, který dále vymezuje jejich právní postavení a základní principy fungování, přičemž finanční hospodaření organizačních složek státu a příspěvkových organizací zřízených těmito organizačními složkami je dáno zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

Organizační složka státu není právnickou osobou, její jednání je považováno za jednání státu, ale je vymezena v souladu se zákonem o účetnictví jako účetní jednotka. (4)

3.9 Příspěvkové organizace

Příspěvkové organizace jsou využívány nejčastěji pro poskytování smíšených veřejných statků. Týká se to zejména kulturní oblasti, školství, organizací sociální péče, zdravotnictví a výzkumných organizací, technických služeb nebo např. zoologických zahrad.

Příspěvkové organizace jsou právnické osoby, zřizované některým z ústředních orgánů ČR, krajem, obcí nebo okresním úřadem. Příspěvkové organizace musí při své činnosti dodržovat plánované finanční vztahy ke státnímu rozpočtu či k rozpočtu jiného zřizovatele. Finančním vztahem k rozpočtu zřizovatele je buď příspěvek nebo obvod. (3)

3.10 Státní fondy

Státní fondy jsou zřizovány zvláštními zákony, jejichž součástí je i specifická úprava pravidel hospodaření. (3)

4. Dotační tituly a ostatní způsoby financování

Mezi základní způsoby financování neziskových organizací patří:

- dotace ze státního rozpočtu,
- dotace z jiných fondů a rozpočtů,
- návratné finanční výpomoci,
- financování z rozpočtu obce,
- financování z rozpočtů územních samosprávních celků,
- financování z rozpočtu jiných územních orgánů,
- z vlastní činnosti,
- z hospodářské činnosti,
- příspěvky vlastních členů,
- příspěvky a dary,
- příjmy z prodeje majetku.

Již jednou bylo konstatováno, že rozhodující část výdajů musí být směřována na zajišťování služeb, které definuje Ústava jako funkce státu. Tyto služby musí veřejná správa pro občany zajišťovat. Jedná se zejména o školství, kulturu, dopravu, obranu a bezpečnost, soudnictví, vězeňskou službu, oblast důchodového zabezpečení, zastupitelské úřady v cizině a celou řadu dalších funkcí, se kterými se občané denně setkávají. Na zajišťování výše uvedených služeb stát zřizuje státní rozpočtové a příspěvkové organizace jejichž prostřednictvím za přímého řízení jsou naplňovány jednotlivá ustanovení Ústavy z hlediska funkcí státu.

Další možností, jak služby zajistit, je ta, že přispívá nestátním organizacím (prostřednictvím např. dotační politiky státního rozpočtu) na produkci těchto služeb. V nestátním sektoru se samozřejmě vyskytují jak organizace vzniklé za účelem dosahování zisku, tak i neziskové organizace.

Z hlediska používání pojmu neziskové organizace je třeba mít na zřeteli, že tato "neziskovost" nespočívá v tom, že organizace netvoří zisk ze své činnosti, ale v tom, že vytvořený zisk se znovu vrací do hlavní činnosti a není rozdělován individuálním vlastníkům společnosti. Proto je daleko výstižnější pojem "občanské společnosti", který se začíná v této souvislosti používat.

Je věcí státu, v jaké míře svěří své úkoly státním organizacím, nebo občanským organizacím. V neposlední řadě je nutné si uvědomit, že je povinností státu výše uvedené služby zajišťovat a jestliže svěří tyto služby občanské organizaci, nezbavuje se této povinnosti. Je tedy věcí vzájemné důvěry mezi státem a příslušnou občanskou organizací při převedení služeb mimo státní sféru. Občanská organizace musí svojí činností přesvědčit o tom, že je schopna služby zajišťovat a to za finančních a věcných podmínek daných státem a na druhé straně stát musí přesvědčit o úmyslu tyto služby příslušné občanské organizaci svěřit.

V tomto směru je nesmírně důležité vybudovat důvěryhodnost občanských společností, protože v mnoha případech se ukazuje, že tyto společnosti zajišťují potřebné služby na daleko vyšší úrovni, jelikož je zde přímý prvek osobní účasti a snahy na vysoké úrovni. Vyplývá to hlavně z toho, že společnosti jsou ustavovány z osob, které považují poskytování služeb za poslání a ne za zaměstnání. (6)

4. 1 Dotace

Dotací se rozumějí peněžní prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel.

Za dotaci se rovněž považují bezúplatná plnění poskytnutá na stanovený účel ze zahraničí z prostředků Evropského společenství nebo z veřejných rozpočtů cizího státu a granty poskytnuté podle zvláštního právního předpisu.

Dotací může být rovněž prominutí části poplatků, pokud to právní předpis umožňuje a příslušný orgán stanovil prominutou část poplatků za dotaci.

Dotace jsou v českém právním řádu upraveny zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů (poslední novela zákona č. 127/2005 Sb.), a dále zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů (poslední novela zákona č. 635/2004 Sb.). (9)

Na problematiku financování občanských organizací je nutno pohlížet jako na problematiku typického vícezdrojového financování. Organizace pro svojí činnost využívají vlastní zdroje (příspěvky členů, výnosy z vlastní činnosti a pod.), sponzorské

dary a u občanských sdružení a obecně prospěšných společností je možné poskytovat dotace ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu obce. Na tyto dotace není právní nárok a jejich poskytování se řídí předem stanovenými podmínkami.

Základním předpisem, který stanoví finanční vztahy ke státnímu rozpočtu je zákon 576/1990 Sb., o rozpočtových pravidlech republiky. Tyto vztahy jsou dány jen tím, že ze státního rozpočtu je možné občanským sdružením a obecně prospěšným společnostem poskytovat dotace. Nadacím a nadačním fondům již nelze od 1. ledna 1999 dotace poskytovat. Z toho je zřejmé, že se u uvedených občanských společností nejedná o financování ze státního rozpočtu, ale o poskytování dotací. Dotace se poskytují podle § 5 rozpočtových pravidel a to zásadně jako účelové dotace na konkrétní akce, programy nebo předem stanovené oblasti potřeb.

K tomu vláda schválila zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu občanským sdružením. Zásady samotné vycházejí z principu účelovosti poskytnuté dotace, což je v souladu s § 5 odst. 2 rozpočtových pravidel. Základem pro poskytování většiny dotací je vyhlášení konkrétních programů a úkolů na něž stát finančně přispívá. Do rozdělování těchto dotací jsou zapojeny odborné orgány ústředních orgánů státní správy, jako tzv. profesionální princip a není důvod proč by měl být tento princip měněn. Není také jasné čím by měl být tento princip nahrazen. K rozdělování dotací pro jednotlivé ústřední orgány je nutné uvést, že o objemu finančních prostředků pro jednotlivé kapitoly rozhoduje Parlament.

Zásady pro poskytování dotací neumožňují víceletou podporu. To jednoznačně vyplývá ze systému schvalování alokace finančních prostředků v rámci státního rozpočtu, kde zásadně Parlament rozhoduje o ročním rozpočtu; nelze přijímat závazky na víceleté období, protože o prostředcích dalších let není rozhodnuto.

Dalším z požadavků, který se vyskytuje v rámci diskusí o občanských společnostech je přenesení rozhodování o části objemu dotací na nižší články státní správy. Jestliže by se mělo jednat o prostředky státního rozpočtu, znamenalo by to změnu stávajícího zákona o rozpočtových pravidlech republiky. Na druhé straně mohou obce poskytovat ze svých rozpočtů finanční prostředky občanským iniciativám. A je jasné, že pokud působí v rámci dané obce, měly by být podporovány především z rozpočtů obcí, jelikož vykonávají činnost pro obyvatele tohoto regionu. (6)

Pohlédneme-li na problém alokace zdrojů z hlediska jejich objemu, je jasné, že poskytnutím dotací občanským organizacím se snižuje objem pro státní organizace.

Rozhodujícím problémem je stanovení proporcí mezi nestátní a státní sférou. Je nutné mít na zřeteli, že konečné využití finančních prostředků ve státní sféře může veřejná správa ovlivňovat v daleko větší míře a může organizace přímo řídit. Na druhé straně, jak už bylo řečeno, v občanských organizacích je vyšší osobní a profesní sepětí s daným problémem, vyšší míra operativnosti, lepší znalost prostředí. Chybí zde zase pohled na problematiku z hlediska celku a z hlediska nutnosti zajišťování celkového souboru daných služeb.

Je třeba se zmínit ještě o dalším problému financování občanských společností. Můžeme říci, že valná většina vzniká s tím, že poskytuje vzájemně prospěšné služby pro své členy a zde je jednoznačné, že financování by se mělo pohybovat na bázi soukromých finančních prostředků. (6)

4.1.1 Dotace poskytované ze státního rozpočtu ČR

Státní rozpočet poskytuje především nenávratné dotace, které mohou být poskytnuty jako běžné dotace, kapitálové dotace nebo návratné finanční výpomoci, které jsou většinou bezúročné a jsou zpravidla poskytovány účelově.

Běžné dotace mohou být účelové (poskytují se na stanovený účel podle vybraných ukazatelů alokace, např. dotace na jednoho žáka základní školy), nebo neúčelové (poskytují se podle souboru ukazatelů, např. ukazatel počtu obyvatel) a jsou poskytovány na financování běžných, pravidelně se opakujících neinvestičních potřeb v rozpočtovém období.

Kapitálové dotace jsou účelové dotace jednorázové, pravidelně se neopakující, určené na financování dlouhodobých neinvestičních potřeb. (9)

Mezi dotace poskytované ze státního rozpočtu patří:

- Dotace schválené zákonem o státním rozpočtu na příslušný rok, v rámci rozpočtových kapitol, které spravují příslušná ministerstva (dotace běžné a kapitálové);
- dotace z kapitoly všeobecná pokladní správa státního rozpočtu včetně mimořádných neplánovaných dotací;
- dotace ze státních účelových fondů (dotace běžné i kapitálové);

- dotace a návratné finanční výpomoci územním samosprávným celkům na jinou než podnikatelskou činnost;
- dotace a návratné finanční výpomoci právnickým a fyzickým osobám na podnikatelskou činnost;
- dotace občanským sdružením a příspěvky politickým stranám;
- dotace právnickým osobám, které jsou založeny nebo zřízeny k poskytování zdravotních, kulturních vzdělávacích a sociálních služeb a k poskytování sociálně-právní ochrany dětí, a fyzickým osobám, které takové služby nebo sociálně-právní ochranu dětí poskytují;
- dotace státním fondům;
- dotace nadacím a nadačním fondům;
- dotace dobrovolným svazkům obcí;
- dotace fyzickým osobám, které nevyvíjejí podnikatelskou činnost, na výstavbu, opravy, modernizaci a rekonstrukci bytového fondu a na výstavbu technické infrastruktury. (9)

4.1.2 Zahraniční dotace

Dalším možným zdrojem financí jsou tzv. zahraniční pomoci. Jedná se především o program PHARE, kde jsou prostředky Evropské unie a to jak v oblasti národních programů, tak i vícenárodních programů. Tady se jednoznačně uplatňují principy programového financování a "výběrových" řízení pro získání příslušných dotací. Rovněž vyhodnocování výsledků je věcí podrobného zkoumání. Rovněž programy Evropských společenství se již využívají v této oblasti (např. programy Leonardo, Sokrates a pod.), dále předstrukturální fondy a strukturální fondy. To je oblast, která by mohla být v budoucnu významným zdrojem i pro financování občanských společností.

Z hlediska poskytování dotací ze státního rozpočtu jsou největší zkušenosti u dotací občanských sdružení a to na poskytování obecně prospěšných činností. Bohužel se nejedná pouze o kladné zkušenosti, ale v mnoha případech jde o zkušenosti záporné, které pak vedou veřejnou správu k vyšší opatrnosti při výběru příjemců dotací. Právě z těchto záporných zkušeností vznikla celá řada omezení ve vládou schválených zásadách o poskytování dotací ze státního rozpočtu občanským sdružením. Patří sem výrazné

omezení v úhradě mezd a to jak funkcionářských, tak i zaměstnaneckých, omezení úhrad na pohoštění, úhrad zahraničních cest (s výjimkou dětských ozdravných pobytů a sportovní reprezentace), možnosti dotování dalších právnických a fyzických osob a v neposlední řadě omezení dotací na výši 70 % potřebných finančních zdrojů na zajištění příslušného programu. Poslední omezení vychází z požadavku účasti mimorozpočtových zdrojů, které by prokazovaly veřejný zájem o stanovený program. Na principech zásad vlády vytvářejí jednotlivá odborná ministerstva své podmínky dotování a organizování výběrových soutěží. (6)

Finanční prostředky fondů EU

Fondy Evropské unie zahrnují širokou škálu nástrojů finanční a technické pomoci. Slouží především k podpoře hospodářského růstu členských států, zlepšování vzdělanosti jejich obyvatel a snižování sociálních nerovností. Některé nástroje také pomáhají kandidátským zemím při přípravě na jejich vstup do EU. (1)

Jak fungují programy fondů EU v ČR

Členské země EU mohou využívat zdroje evropských fondů pouze na základě vypracovaných a schválených operačních programů, které se vždy nově připravují na každé programovací období. Při čerpání finanční podpory fondů EU je odpovědnost za řízení a správné využívání těchto peněz přesunuta na bedra členského státu. Ten zřizuje další instituce a orgány, které se zabývají jednotlivými činnostmi nezbytnými k tomu, aby se peníze z fondů dostaly k příjemcům podpory. (1)

1) Operační program Podnikání a inovace

Program je zaměřen na podporu průmyslu a malého a středního podnikání s cílem zkvalitnit infrastrukturu, zvýšit inovační činnost, zintenzivnit zavádění nových technologií, výrobků a služeb. Má povzbudit malé a střední podniky při vstupu na zahraniční trhy a posílit spolupráci sektoru průmyslu s výzkumem a vývojem.

Příklady typových aktivit, které je možné financovat:

Podpora nově vznikajících firem; efektivní využívání energie; zlepšování podnikatelského prostředí, inovace; více služeb pro rozvoj podnikání.

Příklady subjektů, které mohou být žadateli:

Podnikatelské subjekty a sdružení podnikatelů; veřejné výzkumné instituce; vysoké školy a ostatní instituce terciárního vzdělávání; agentury pro podporu podnikání a investic, příspěvkové organizace MPO ČR; územní samosprávné celky. (8)

2) Operační program Životní prostředí

Program se široce zaměřuje na zlepšení kvality životního prostředí v ČR, které je předpokladem pro zdravé domácí obyvatelstvo, ale také pro zvýšení atraktivity území pro pracující a investory. Podporuje konkrétní aktivity ekologických organizací a posiluje povědomí široké veřejnosti v otázkách a problémech životního prostředí v ČR.

Příklady typových aktivit, které je možné financovat:

Podpora vodohospodářství, snižování rizika povodní; zlepšování kvality ovzduší; efektivnější využívání energie; lepší nakládání s odpady; zlepšení stavu přírody a krajiny.

Příklady subjektů, které mohou být žadateli:

Územní samosprávné celky; správci povodí, vodních toků a nádrží; provozovatelé systémů předpovědní povodňové služby; nestátní neziskové organizace; podnikatelské subjekty; bytová družstva; veřejné výzkumné instituce; nadace a nadační fondy; občanská sdružení a církve; Ministerstvo životního prostředí ČR, Státní fond životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. (8)

3) Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost

Program je jednoznačně zaměřen na zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti obyvatel České republiky, také však na zkvalitnění a rozvoj lidských zdrojů prostřednictvím různých forem školení a vzdělávání. Cílem je začlenění dlouhodobě nezaměstnaných do pracovního procesu, zlepšení fungování a větší transparentnost veřejné správy a veřejných služeb.

Příklady typových aktivit, které je možné financovat:

-Vzdělávání zaměstnanců; posilování politik zaměstnanosti; integrace ohrožených skupin; zkvalitnění práce veřejných institucí; podpora mezinárodní spolupráce.

Příklady subjektů, které mohou být žadateli:

Zaměstnavatelé (podnikatelské i nepodnikatelské subjekty); podniky procházející změnami, jejichž zaměstnanci jsou ohroženi nezaměstnaností; profesní asociace; vzdělávací a poradenské instituce; nestátní neziskové organizace, zadavatelé a poskytovatelé sociálních služeb, správní úřady a úřady územní samosprávy; poskytovatelé veřejných služeb. (8)

4) Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Program se zaměřuje na zlepšování kvality vzdělávání v celé šíři, tedy jak na úrovni základních a středních škol, tak na vysokých školách a univerzitách. Tyto instituce jsou podporovány při aktivnější vědecko-výzkumné činnosti. Úroveň vzdělanosti a praxe si zvyšují i pedagogové a vědečtí pracovníci.

Příklady typových aktivit, které je možné financovat:

Rozvoj základního a středního vzdělávání; zkvalitnění vysokoškolského vzdělání; větší nabídka dalšího vzdělávání; lidské zdroje ve výzkumu a vývoji.

Příklady subjektů, které mohou být žadateli:

Kraje, města a obce; školy a školská zařízení; instituce vědy a výzkumu; vývojová a inovační centra; nestátní neziskové organizace; profesní organizace zaměstnavatelů; organizace působící ve vzdělávání a kariérovém poradenství; organizace působící v oblasti volného času dětí a mládeže. (8)

5) Operační program Výzkum a vývoj pro inovace

Program je zaměřen na posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím lépe nastavených podmínek pro existenci a působení výzkumných, vývojových a inovačních center, vysokých škol apod. Nutností je především zvýšení kapacit stávajících center a vznik nových institucí v regionech ČR, dále také zrychlení přenosu výsledků vědy a výzkumu (VaV) do praxe, průmyslu a na trh.

Příklady typových aktivit, které je možné financovat:

Rozvoj kapacit VaV; podpora spolupráce VaV a soukromého sektoru; ochrana duševního vlastnictví ve VaV; posilování kapacit vysokých škol.

Příklady subjektů, které mohou být žadateli:

Státní a soukromé vysoké školy; veřejné a resortní výzkumné instituce (např. ústavy AV ČR); neziskové výzkumné organizace. (8)

6) Regionální operační programy

Regionální operační programy jsou vedle tematických operačních programů dalším typem programových dokumentů určených pro podporu a rozvoj regionů ČR. Jejich cíle, podporované oblasti, typové projekty i žadatelé vycházejí a navazují na tematické operační programy. Regionální operační programy jsou tak zaměřeny na konkrétní region soudržnosti a řešení jeho typických problémů.

Pro programové období 2007-2013 bylo připraveno 7 regionálních operačních programů. Za řádnou realizaci regionálního operačního programu odpovídá regionální rada příslušného regionu soudržnosti, jakožto řídicí orgán. Skládá se ze členů zastupitelstva kraje(ů), a to podle toho, zda daný region soudržnosti zahrnuje jeden nebo více krajů. Jejím výkonným orgánem je úřad regionální rady. Společným cílem regionálních operačních programů je urychlení rozvoje regionů ČR, posilování jejich konkurenceschopnosti vůči ostatním regionům, zvyšování jejich atraktivity, která jim zajistí víc investorů na jejich území. Důležitou prioritou regionálních operačních programů je také zlepšování životní úrovně místních obyvatel, zvyšování kvality prostředí, ve kterém žijí, dostatečná nabídka možností jejich uplatnění na trhu práce, která zabrání odlivu pracovní síly z regionu. Regiony Česka chtějí zlepšovat i svou dostupnost, zejména pak dopravní, aby mohly zabezpečit bezproblémový přenos a převoz materiálů, zboží a informací uvnitř svého území a mezi další regiony soudržnosti

Příklady typových aktivit, které je možné financovat:

Podpora měst a venkovských sídel; rozvoj cestovního ruchu; zlepšování dostupnosti měst a regionu.

Příklady subjektů, které mohou být žadateli:

Kraje; obce a dobrovolné svazky obcí; obce se statutem města; organizace zřizované nebo zakládané kraji a obcemi; nestátní neziskové organizace, obecně prospěšné společnosti; podnikatelské subjekty; vlastníci nemovitostí v památkových zónách;

regionální rady regionů soudržnosti; hospodářská komora; veřejné výzkumné instituce; školská a vzdělávací zařízení s právní subjektivitou; zdravotnická zařízení. (8)

7) Operační programy Přeshraniční spolupráce

Společnými zájmy programů jsou podpora hospodářské a sociální integrace příhraničních území, odstraňování přetrvávajících bariér a posilování jejich dalšího rozvoje, posilování vzájemných vztahů, ať už kulturních nebo sociálních, společná péče o přírodní bohatství, rozvoj cestovního ruchu a budování flexibilního trhu práce. Konkrétní priority, které vedou ke společným řešením problémů příhraničních oblastí obou zemí, jsou přesně vymezeny a popsány v rámci příslušného operačního programu.

Příklady typových aktivit, které je možné financovat:

Podpora podnikání, vědy a výzkumu; rozvoj lidských zdrojů; podpora cestovního ruchu a zachování tradic; rozvoj území a zlepšení životního prostředí; zlepšení dopravy a dostupnosti.

Příklady subjektů, které mohou být žadateli:

Územní samosprávné celky na všech úrovních; organizace zřizované státem; nestátní neziskové organizace; nadace a nadační fondy; hospodářské a agrární komory; vysoké školy a jiné vzdělávací instituce; kulturní instituce; zdravotnická a sociální zařízení; církve; podnikatelé; euroregiony. (8)

4.1.3 Způsoby poskytování dotace

Dotace nebo návratné finanční výpomoci mohou být poskytovány na základě dohod nebo smluv uzavíraných mezi poskytovatelem a žadatelem.

O poskytnutí dotace nebo návratné finanční výpomoci rozhoduje poskytovatel na základě žádosti příjemce. Vyhotoví-li poskytovatel žádosti o poskytnutí dotace nebo návratné finanční výpomoci, vydá písemné rozhodnutí, které obsahuje jméno, příjmení, datum narození, rodné číslo a adresu trvalého pobytu. Je-li příjemce dotace nebo návratné finanční výpomoci fyzickou osobou a je-li tato fyzická osoba podnikatelem, také identifikační číslo, název, adresu sídla a identifikační číslo, je-li příjemce dotace

nebo návratné finanční výpomoci právnickou osobou, název a adresu poskytovatele, poskytovanou částku, účel, na který je poskytovaná částka určena, lhůtu, v níž má být stanoveného účelu dosaženo, u návratné finanční výpomoci lhůty pro navrácení poskytnutých prostředků a částky jednotlivých splátek, případné další podmínky, které musí příjemce v souvislosti s použitím dotace nebo návratné finanční výpomoci splnit, u dotací a návratných finančních výpomocí, jejichž součástí jsou peněžní prostředky podle § 44 odst. 2 písm. b), d) nebo f) rozpočtových pravidel, částku těchto prostředků (§ 44 odst. 6 rozpočtových pravidel), den vydání rozhodnutí. Na rozhodnutí (podle § 14 odst. 3 rozpočtových pravidel) se nevztahují obecné předpisy o správním řízení (zákon o správním řízení/správní řád/) a je vyloučeno jeho soudní přezkoumání (§ 6 zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní). (9)

4. 2 Návratná finanční výpomoc

Jedná se o prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté bezúročně právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel, které je povinen jejich příjemce vrátit zpět do státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu. (9)

4.3 Jiné peněžní prostředky státu

Jedná se o peněžní prostředky státních finančních aktiv, příspěvkových organizací, státních fondů a fondů organizačních složek státu. (9)

4.4 Způsoby financování specifické pro některé neziskové organizace

4. 4. 1 Financování občanských sdružení

Občanská sdružení financují svoji činnost převážně z příspěvků svých členů, sponzorů a dále pak i ze zisku z podnikání, který po řádném vypořádání daňové

povinnosti ke státnímu rozpočtu může sloužit jako doplňkový zdroj financování zájmové činnosti občanského sdružení.

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů nezakazuje podnikatelskou činnost těmto sdružením a ani v jiném zákoně tomu tak není. Tzv. doplňková výdělečná činnost by ale neměla převyšovat objem zájmové činnosti, pro kterou bylo občanské sdružení založeno.

V praxi právnických osob založených za jiným účelem než za účelem podnikání, působí obtíže rozlišení toho, co je hlavní (zájmová) činnost a co lze považovat za činnost doplňkovou. Zákon přesně uvedené pojmy nevymezuje. (4)

4. 4. 2 Financování církví a náboženských společností

Možnosti financování církví a náboženských společností můžeme rozdělit do tří okruhů:

- financování údržby, ochrany a opravy nemovitého a movitého kulturního dědictví – financováno z rozpočtových kapitol, např. u kulturních památek jsou z rozpočtu Ministerstva kultury poskytovány příspěvky na kulturní památky jejich vlastníkům,
- úhrady osobních požitků duchovních, působících jako zaměstnanci církví a náboženských společností v duchovní správě, v církevní administrativě nebo v ústavech pro výchovu duchovních, řádné věcné náklady spojené s výkonem bohoslužeb a jiných náboženských úkonů i s církevní administrativou – prostředky rozpočtové kapitoly Ministerstva kultury,
- ostatní formy, jako jsou církevní sbírky mezi věřícími v kostelech a modlitebnách, dary právnických a fyzických osob tuzemských i ze zahraničí, příjmy z vlastní činnosti a ze správy nebo pronájmu majetku. (4)

4. 4. 3 Financování veřejné vysoké školy

Veřejné vysoké školy jsou financovány, mimo prostředků státního rozpočtu, z poplatků spojených se studiem. (4)

5. Dopad financování na hospodaření

5.1 Hospodaření organizačních složek státu a příspěvkových organizací

Organizační složka státu hospodaří s prostředky státního rozpočtu, které jí stanoví správce kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly. Tzn., že její příjmy jsou příjmy státního rozpočtu a její výdaje jsou výdaji státního rozpočtu. Rozpočet může zahrnovat pouze příjmy a výdaje související s činnostmi vymezenými ve zřizovací listině, případně stanovenými jí zákonem, kterým byla zřízena.

Organizační složka také hospodaří s mimorozpočtovými zdroji, kterými jsou prostředky fondů organizačních složek státu, zisk získaný hospodářskou činností vykonávanou na základě zvláštního zákona, peněžité dary a prostředky poskytnuté ze zahraničí. Tyto mimorozpočtové zdroje se používají prostřednictvím rozpočtu. Pouze prostředky fondu kulturních a sociálních potřeb se s výjimkou prostředků určených na financování reprodukce dlouhodobého majetku používají mimo.

Organizační složka státu sestavuje rozpočet příjmů a výdajů v členění podle rozpočtové skladby. Veškeré rozpočtové příjmy dosažené v rámci svého hospodaření soustřeďuje na příslušném příjmovém rozpočtovém účtu a uhrazuje všechny rozpočtové výdaje z příslušného výdajového rozpočtového účtu. (4)

5.2 Hospodaření ostatních neziskových organizací

Hospodářský výsledek obecně prospěšné společnosti se vždy převádí celý do rezervního fondu. Rezervní fond používá nejprve ke krytí ztráty vykázané v následujících účetních obdobích. Pokud obecně prospěšná společnost státní dotaci obdrží, pak má orgán, který dotaci poskytl, právo kontroly, jak byla dotace využita.

V praxi právnických osob založených za jiným účelem než za účelem podnikání, působí obtíže rozlišení toho, co je hlavní (zájmová) činnost a co lze považovat a za činnost doplňkovou. Zákon přesně uvedené pojmy nevymezuje. Je proto

nutné tyto otázky precizovat ve stanovách, aby se předešlo nejasnostem v návaznosti na otázky účetní a zejména daňové.

Veřejná vysoká škola sestavuje svůj rozpočet a hospodaří podle něj. Rozpočet sestavuje na kalendářní rok, vyúčtování výsledků svého hospodaření provede po skončení kalendářního roku a předloží ho Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy. Rozpočet musí být vyrovnaný. (4)

6. Analýza využití vybraných nástrojů financování v Hasičském záchranném sboru Jihočeského kraje

6.1 Charakteristika Hasičského záchranného sboru České republiky

Základním posláním Hasičského záchranného sboru České republiky je ochraňovat životy, zdraví a majetek obyvatel a poskytovat účinnou pomoc při požárech a dalších mimořádných událostech, kterými mohou být živelní pohromy, průmyslové havárie či teroristické útoky.

Hasičský záchranný sbor České republiky je součástí a hlavním koordinátorem integrovaného záchranného systému, který zabezpečuje koordinovaný postup při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Při plnění svých úkolů spolupracuje s ostatními složkami integrovaného záchranného systému, se správními úřady a jinými státními orgány, orgány samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, dalšími neziskovými organizacemi a sdruženími občanů.

Působnost Hasičského záchranného sboru ČR, jeho úkoly a pravomoci v oblasti požární ochrany, krizového řízení, civilního nouzové plánování, ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému je upravena zákonem schváleným Parlamentem České republiky. Tento zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2001.

Hasičský záchranný sbor ČR je tvořen generálním ředitelstvím, které je organizační součástí Ministerstva vnitra. Dále ho tvoří čtrnáct hasičských záchranných sborů krajů. Součástí jsou rovněž technická, vzdělávací a účelová zařízení a Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku.

6.2 Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje

Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje byl zřízen zákonem č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, v platném znění.

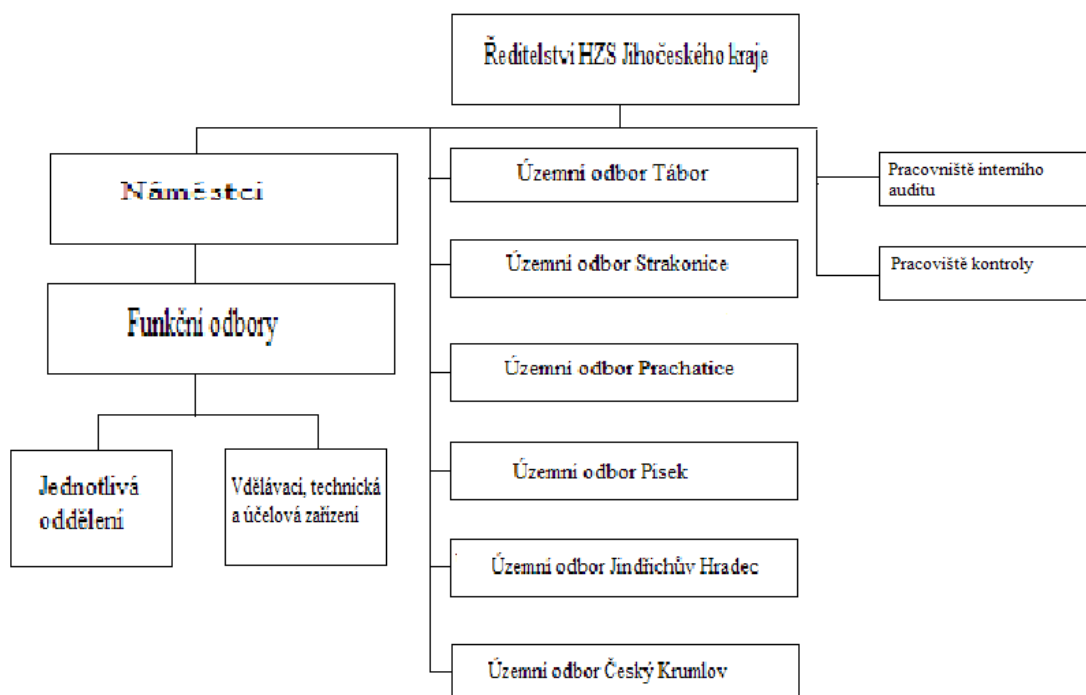
HZS Jihočeského kraje je organizační složkou státu a účetní jednotkou, jeho příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra.

Organizační struktura:

Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje je tvořen krajským ředitelstvím a územními odbory Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje.

Organizačními součástmi krajského ředitelství jsou krajské operační a informační středisko a vzdělávací, technická a účelová zařízení. Organizačními součástmi územních odborů jsou územní operační a informační střediska.

Schéma č. 1: Zjednodušená organizační struktura HZS Jihočeského kraje

6.3 Financování Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje

Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje hospodáří s prostředky státního rozpočtu, které jí stanoví správce kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly.

Jelikož je Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje organizační složkou státu, jsou proto dotace ze státního rozpočtu hlavním zdrojem získávání financí. Ze státního

rozpočtu jsou poskytovány mzdové dotace, které jsou určeny na platy zaměstnanců ve služebním poměru i na platy zaměstnanců v pracovním poměru.

2% z těchto mzdových prostředků jsou odváděny do fondu kulturních a sociálních potřeb podle vyhlášky podle vyhlášky č. 114/2002 Sb. o fondu kulturních a sociálních potřeb.

Ze státního rozpočtu jsou pomocí dotací financovány investiční programy, které jsou určeny především k rozvoji organizace. Rozvoj je myšlen buď reprodukcí stávajícího majetku nebo pořizováním nového. Dále jsou to dotace na neinvestiční programy vázané k investičním programům.

Dotacemi ze státního rozpočtu jsou hrazeny i ostatní provozní (běžné) výdaje jako například energie, služby a nákup drobného majetku.

Ze státního rozpočtu jsou poskytovány i prostředky určené na výdaje spojené s likvidací škod při vzniku mimořádných událostí. V tomto případě se jedná o mimořádné prostředky účelově určené.

Dalším způsobem financování je z mimorozpočtových zdrojů, které si Hasičský záchranný sbor vytváří převážně sám. Mimorozpočtové příjmy jsou tvořeny dary, které jsou účelově určeny a mají sloužit k rozvoji organizace. Do mimorozpočtových zdrojů dále patří příjmy z provádění vlastní činnosti, kterou je provozování tzv. pultů centrální ochrany podle zákona č. 133/85 Sb. o požární ochraně. Tyto příjmy nejsou účelově určeny.

Do této skupiny finančních prostředků se řadí také zdroje získané z pojistek. Příkladem je povinné ručení. Tyto příjmy jsou určeny na opravy vzniklých škod. K financování jsou využívány rovněž prostředky z rezervního a fondu kulturních a sociálních potřeb podle vyhlášky č. 114/2002 Sb. o fondu kulturních a sociálních potřeb.

K rozvoji Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje také přispívají dotace z Evropské unie. V uplynulých letech nebyl tento zdroj financí zatím příliš využíván. V letošním rozpočtovém období jsou čerpány dotace poskytované Evropským společenstvím na jazykové kurzy, které mají přispět ke spolupráci zejména v příhraničních oblastech v rámci společných zásahů.

6.3.1 Hospodaření HZS Jihočeského kraje v roce 2007

V roce 2007 bylo dosaženo u Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje celkových rozpočtových příjmů 98.583.694 Kč.

Celkové výdaje byly ve schváleném rozpočtu vyčísleny na 533.200.000 Kč. Skutečně organizace čerpala prostředky ve výši 560.483.691 Kč.

Prostředky na platy

Prostředky na platy u příslušníků HZS byly čerpány ve výši 277.708.718 Kč vzhledem k upravenému rozpočtu. Nad rámec upraveného rozpočtu byla čerpána částka 880.718 Kč z rezervního fondu jako mimorozpočtový zdroj. Upravený rozpočet prostředků na platy u občanských zaměstnanců byl ve výši 10.163.000 Kč.

Povinné pojistné placené zaměstnavatelem

Upravený rozpočet povinného pojistného placeného zaměstnavatelem byl ve výši 101.170.000 Kč.

Ostatní sociální dávky

Ostatní sociální dávky tvořily v upraveném rozpočtu částku 8.795.000 Kč. Ve skutečnosti však byly vyčerpány finanční prostředky ve výši 8.043.805 Kč. Protože v roce 2007 nebyly použity mimorozpočtové zdroje podle zákona č. 218/2000 Sb., vznikla tak úspora v částce 751.195 Kč nedočerpáním upraveného rozpočtu odchodného, nemocenských dávek a peněžitě pomoci v mateřství. Tato částka byla převedena do rezervního fondu na základě vnitropodnikových směrnic.

Příjmy získané odprodejem movitého majetku v roce 2007

V rozpočtovém období 2007 získala organizace odprodejem hmotného movitého majetku HZS Jihočeského kraje celkem 108.106 Kč.

Jednalo se o:

Kapitálové příjmy v částce 59.501 Kč, které zahrnovaly odprodej:

- PC soustavy za 1.001 Kč,
- osobní automobil Hyundai Sonata za 15.000 Kč,

- osobní automobil Škoda Favorit za 10.500 Kč,
- osobní automobil Škoda Felicia GLXi za 20.000 Kč,
- osobní automobil Škoda Felicia Kombi LX za 13.000 Kč.

A dále pak příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy v částce 48.605 Kč. Tyto příjmy byly tvořeny odprodejem:

- železného odpadu za 9.195 Kč,
- pneumatik za 2.620 Kč,
- várníc za 750 Kč,
- drobného majetku jako stroje a zařízení za 23.743 Kč.

Čerpání ostatních běžných (provozních) výdajů v roce 2007

Upravený rozpočet ostatních provozních výdajů HZS Jihočeského kraje pro kalendářní rok 2007 činil 40.935.000 Kč. Do rozpočtu byly zapojeny rovněž mimorozpočtové zdroje ve výši 490.734 Kč.

Celkový upravený rozpočet ostatních provozních výdajů byl současně tvořen účelově určenými prostředky uvolněnými z kapitoly všeobecné pokladní správy, z účtu Rezerva na mimořádné výdaje podle zákona č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému, na výdaje spojené s likvidací škod v souvislosti s orkánem Kyrill. Hasičský záchranný sbor obdržel dotaci ve výši 320.000 Kč. Tyto finanční prostředky byly použity převážně na nákup ochranných prostředků, technických prostředků potřebných k odstraňování škod (např. motorové pily), pohonné hmoty do motorových vozidel používaných při výjezdech a olejů do motorových pil.

Do rozpočtu výdajů ukazatele ostatní provozní výdaje byly zapojeny v roce 2007 také ostatní finanční prostředky ve výši 490.734 Kč. Jednalo se o příjmy dle zákona 133/85 Sb., z provozování pultů centrální ochrany a v plné výši byly použity na nákup PHM pro pozemní mobilní techniku.

Financování programu reprodukce majetku¹

Investiční akce

- a) na pořízení, obnovu a provozování informační a komunikační techniky HZS byla čerpána částka 5.050.769 Kč,
- b) na reprodukci movitého majetku HZS bylo využito 32.164.094 Kč
- c) na nemovitý majetek byla vynaložena částka 36.945.557 Kč. Došlo zde také k využití mimorozpočtových zdrojů ve výši 119.671 Kč, jednalo se o finanční dar na pořízení a montáž průmyslových vrat
- d) na pořízení nové cisternové automobilové stříkačky bylo poskytnuto 9.999.986 Kč.

Neinvestiční výdaje k investičním programům

V rámci investičního programu pořízení, obnova a provozování informační a komunikační techniky HZS bylo čerpáno na neinvestiční výdaje celkem 10.513.917 Kč. V celkové částce jsou zahrnuty i mimorozpočtové zdroje ve výši 65.575 Kč, z toho 29.600 Kč z rozpočtu fondu kulturních a sociálních potřeb na pořízení satelitních zařízení na rekreační zařízení a 35.975 Kč z pojistného plnění na pořízení přenosného terminálu EADS Smart.

Investiční program nemovitý majetek HZS. V rámci tohoto programu bylo čerpáno 7.257.093 Kč, včetně zapojení mimorozpočtových zdrojů v celkové částce 623.000 Kč na opravy a údržbu nemovitého majetku pořízeného z fondu kulturních a sociálních potřeb.

V rámci investičního programu reprodukce movitého majetku HZS bylo čerpáno na neinvestiční výdaje celkem 7.842.917 Kč, včetně mimorozpočtových zdrojů, ze kterých bylo použito 11.000 Kč na opravy a údržbu movitého majetku pořízeného z FKSP.

Financování zahraničních služebních cest (ostatní provozní výdaje)

Výdaje na zahraniční služební cesty za rok 2007 byly u HZS Jihočeského kraje vyčísleny na 126.627,93 Kč. Celkovou výši nákladů tvoří výdaje na nákup, přejímku a převzetí nové mobilní požární techniky HZS Jihočeského kraje, dále na výdaje na vzdělávací akce, ozdravné pobyty a jednání za účelem rozvoje mezinárodní spolupráce.

---

¹ Program reprodukce majetku zabezpečuje obnovu stávajícího majetku nebo pořízení majetku nového výměnou za současný. Cílem programu je zlepšení technického stavu stávajícího majetku.

Mimorozpočtové zdroje

Celková výše mimorozpočtových zdrojů v roce 2007 činila 2.208.312 Kč. Jednalo se o:

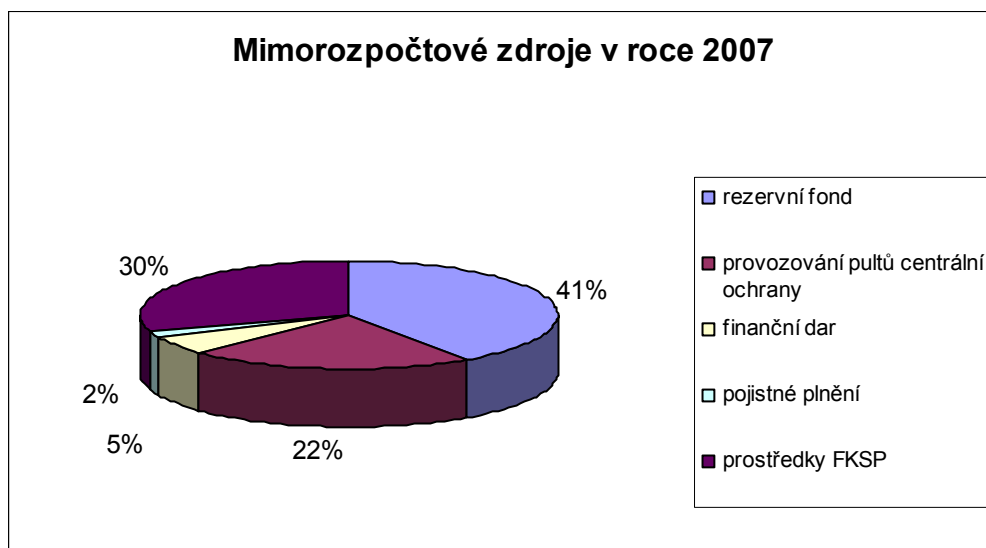
a) mimorozpočtové zdroje použité dle § 48 zákona 218/2000 Sb., z rezervního fondu HZS Jihočeského kraje ve výši 898.332 Kč. Částka byla použita na náhrady za dovolenou příslušníků HZS a na převody do fondu kulturních a sociálních potřeb,

b) ostatní finanční prostředky v celkové výši 1.309.980 Kč. Tato částka zahrnuje:

- příjmy za provozování pultů centrální ochrany dle zákona č. 133/85 Sb. v částce 490.734 Kč,
- finanční dar na pořízení a montáž průmyslových vrat, částka 119.671 Kč,
- pojistné plnění 35.975 Kč. Pořízen přenosný terminál EADS Smart,
- prostředky fondu kulturních a sociálních potřeb podle vyhlášky č. 114/2002 Sb. ve výši 663.600 Kč.

Následující graf porovnává využití jednotlivých mimorozpočtových zdrojů.

Graf č. 1: Mimorozpočtové zdroje v roce 2007

Zdroj: HZS Jihočeského kraje

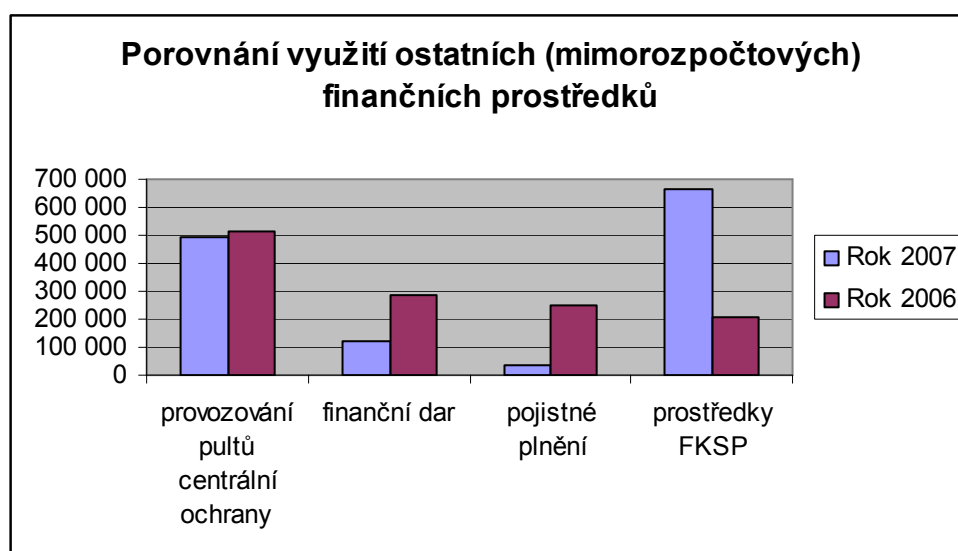
6.3.2 Stručné srovnání financování v roce 2007 s rokem 2006

Při srovnání financování z mimorozpočtových zdrojů bylo v roce 2006 čerpáno z rezervního fondu podstatně více finančních prostředků než v roce 2007. Zatímco v roce 2007 to bylo 898.332 Kč v roce 2006 činila tato částka 24.508.009 Kč. Tato částka zde vznikla úsporou z roku 2005.

V roce 2007 byly více čerpány prostředky z fondu kulturních a sociálních potřeb než v roce předchozím. V roce 2006 byl také Hasičskému záchrannému sboru Jihočeského kraje poskytnut větší finanční dar oproti roku 2007.

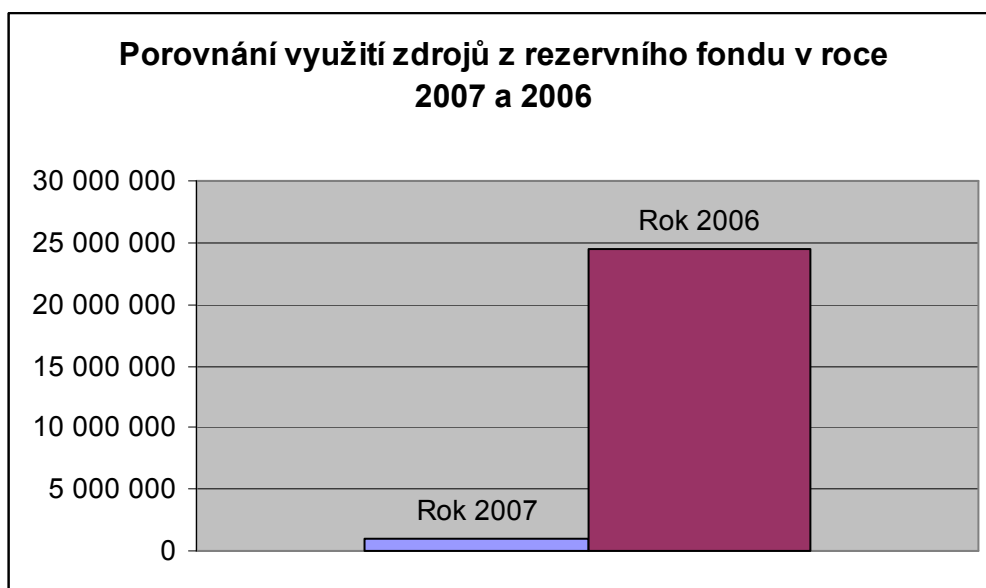
Toto srovnání můžeme názorně vidět z následujícího grafu. Nejsou zde však zahrnuty prostředky rezervního fondu. Ty jsou samostatně zachyceny v grafu č. 4.

Graf č. 2: Srovnání využití ostatních mimorozpočtových zdrojů v roce 2007 a 2006

Zdroj: HZS Jihočeského kraje

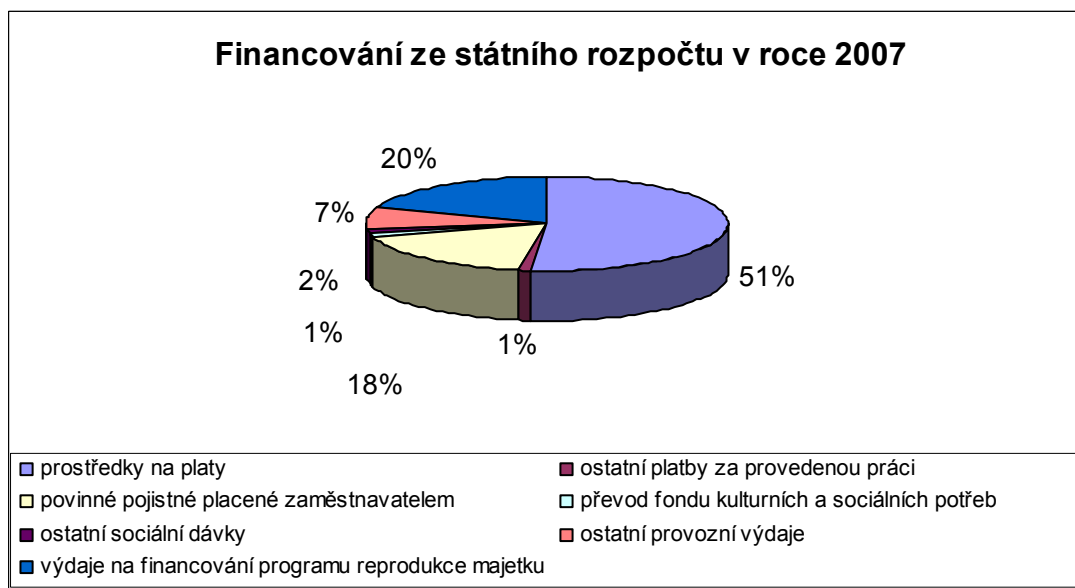
Graf č. 3: Porovnání využití zdrojů z rezervního fondu v roce 2007 a 2006

Zdroj: HZS Jihočeského kraje

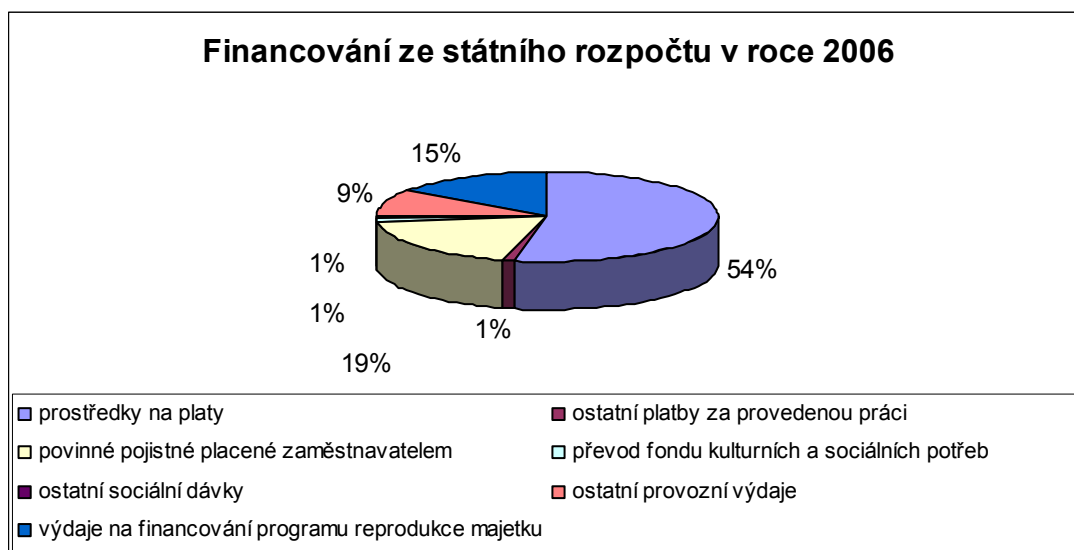
U financování ze státního rozpočtu nedošlo k žádnému většímu výkyvu ve způsobu a využití prostředků. Pouze v roce 2007 bylo čerpáno více zdrojů ze státního rozpočtu na financování programu reprodukce majetku než v roce 2006, kdy na tento program byly více využity prostředky z mimorozpočtových zdrojů. Srovnání názorně ukazují následující dva grafy.

Graf č. 4: Financování ze státního rozpočtu v roce 2007

Zdroj: HZS Jihočeského kraje

Graf č. 5: *Financování za státního rozpočtu v roce 2006*

Zdroj: HZS Jihočeského kraje

7. Závěr

Cíl, který jsem si vytkla v této práci, byl zjistit a analyzovat zdroje financování Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje. K tomu, abychom mohli provést analýzu, je nejprve nutné určit charakteristiku této organizace. Jedná se o neziskovou organizaci – organizační složku státu.

Jelikož neziskové organizace provozují svoji činnost na základě jiných pravidel než ostatní organizace jejichž hlavní činností je podnikání a tudíž dosahování zisku, je i jejich postavení v ekonomice značně odlišné.

Záležitost získávání peněžních prostředků je pro neziskové organizace velmi podstatné. Od toho se pak také odvíjí jejich fungování.

Protože je Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje organizační složkou státu, je pro něj zásadní financování ze státního rozpočtu na základě tzv. státní dotační politiky. Z tohoto zdroje je financována převážná část výdajů organizace. Dotace jsou poskytovány na základě schváleného rozpočtu, který si sestavuje organizace.

Druhým zdrojem financí jsou mimorozpočtové zdroje. Ty jsou tvořeny z velké části prostředky z rezervního fondu, dále sem patří příjmy z provozování vlastní hospodářské činnosti, kterou je provozování pultů centrální ochrany podle zákona č. 133/85 Sb. o požární ochraně. Do mimorozpočtových zdrojů se také řadí prostředky z fondu kulturních a sociálních potřeb podle vyhlášky č. 114/2002 Sb. a přijaté dary.

Dalším možným zdrojem financí jsou dotace z Evropské unie. Tyto dotace by měly sloužit k rozvoji organizace a zároveň by měly být jedním z prostředků k navázání vzájemné evropské spolupráce v rámci integrovaného záchranného systému.

V současnosti Hasičskému záchrannému sboru Jihočeského kraje poskytuje Evropská unie dotace na jazykové kurzy pro jeho zaměstnance. To má za cíl přispět ke zvýšení spolupráce zejména v příhraničních oblastech České republiky a sousedních států.

V dotacích vidím jeden z důležitých zdrojů postupného budoucího rozvoje nejen této konkrétní organizace, ale celého neziskového sektoru vůbec.

Dalším cílem práce pak bylo vymezení výhod a nevýhod využívaných způsobů financování. Výhodou financování ze státního rozpočtu může být, že se jedná o jistý zdroj získávání prostředků. Naopak nevýhodou se může jevit, že organizace je do

značné míry závislá na tom, kolik finančních prostředků jí bude poskytnuto, což jí může limitovat v jejím rozvoji. Navíc je čerpání těchto prostředků vázáno využitím ke konkrétnímu účelu. Proto se k financování kromě prostředků státního rozpočtu ještě využívají mimorozpočtové zdroje. Tyto zdroje však také mohou mít svou nevýhodu a sice, že se ne vždy musí jednat o jistý zdroj finančních prostředků, nebo nemusí být získány v takové výši jakou by organizace potřebovala na konkrétní účel.

Problematika neziskových organizací mně zaujala jak z teoretického, tak především z praktického hlediska. Podle mého názoru by si tento sektor zasloužil více pozornosti, protože neziskové organizace se významně podílejí na rozvoji, vzdělávání a ochraně naší společnosti.

8. Summary

This work investigates options financing of non-profit associations in Czech Republic.

Non-profit associations have generally at its disposal three general income-resources. Finance from the public budget is for many of them cardinal and vital importance resource. There is this kind of financing above all on the basis of so-called state grants policy in the Czech Republic.

Excepting grants within the frame of state grants policy resources come into non-profit sector also other ways-through grants as well as mechanism of government contracts.

Another possible income-resource is so-called foreign aid. On first place, it is the programme PHARE where we can find resources of EU in sphere of national programmes. Also well programmes of the European Communities are used in this sphere, as well as structural funds.

Another part of my work deals with analysis of financing in the Fire-Service of the South Bohemia. It is organizational component of our country. Grants of state budget are the main resources of financing.

Other instruments are out-of budget resources. The Fire-service creates them mainly by itself. These resources are created by gifts. These gifts are specifically determined to serve to develop the organization. The other income is resource of policy and from own economic actual. Grants of EU support the development of Fire-service too.

There is financial management analysis in 2007 at the close of this work.

Seznam použitých zdrojů

1. Abeceda fondů Evropské unie 2007 – 2013. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, odbor evropských fondů, 2007. 29 s.
2. Hyánek V. Ekonomika neziskových organizací. 1. vyd. Masarykova univerzita, ekonomicko-správní fakulta, Brno, 2004. 96 s. ISBN 80-210-3501-3
3. Jílek M. Veřejné finance. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, zemědělská fakulta, České Budějovice, 2002. 234 s. ISBN 80-70-40-533-3
4. Jurajdová H., Šelešovský J. a kol. Účetnictví, daně, audit a financování uzemních samosprávních celků a organizací neziskového sektoru. 1. vyd. Masarykova univerzita v Brně, 2004. 132 s. ISBN 80-210-3583-8
5. Kluwer W. Nevýdělečné organizace 2006. Praha: Aspi, a. s., 2006. 268 s. ISBN 80-7357-169-2
6. Ministerstvo financí ČR: Financování neziskových organizací [online]. [cit. 27. února 2008]. Dostupné z [www: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/nezisk_organizace.html](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/nezisk_organizace.html)
7. Ministerstvo vnitra ČR: Hasičský záchranný sbor ČR [online]. [cit. 7. března 2008]. Dostupné z [www: http://www.mvcr.cz/hasici/index.html](http://www.mvcr.cz/hasici/index.html)
8. Neziskovky.cz: Strukturální fondy EU [online]. [cit. 27. února 2008]. Dostupné z [www: http://neziskovky.cz/cz/infosluzby/fundraising/SFEU/3593.html](http://neziskovky.cz/cz/infosluzby/fundraising/SFEU/3593.html)
9. Novotníková H. Dotační receptář: Všechny dotace pohromadě v otázkách a odpovědích. 1. vyd. Lexis Nexis CZ, s. r. o., 2005. 235 s. ISBN 80-86920-03-8
10. Rektořík J. a kol. Organizace neziskového sektoru: Základy ekonomiky, teorie řízení. 1. vyd. Ekopress, 2001. 177 s. ISBN 80-86119-41-6
11. Tetřevová L. Veřejná ekonomie: Úvod do problému. Univerzita Pardubice, fakulta ekonomicko-správní, Pardubice, 2003. 136 s. ISBN 80-7194-544-7

Seznam schémat a grafů

Schéma č. 1: Zjednodušená organizační struktura HZS Jihočeského kraje	29
Graf č. 1: Mimorozpočtové zdroje v roce 2007	34
Graf č. 2: Srovnání využití ostatních mimorozpočtových zdrojů v roce 2007 a 2006 ...	35
Graf č. 3: Porovnání využití zdrojů z rezervního fondu v roce 2007 a 2006.....	36
Graf č. 4: Financování ze státního rozpočtu v roce 2007	36
Graf č. 5: Financování za státního rozpočtu v roce 2006	37